

Інтегрований курс «Довкілля» — виклики 2022/2023 навчального року

Наведено власний досвід роботи з учнями 5 класів під час вивчення інтегрованого курсу «Довкілля», показано приклади розвитку творчих здібностей, використання раніше набутих знань учнів під час виконання домашнього завдання в умовах дистанційного навчання. Доведено актуальність цього дослідження.

Ключові слова: довкілля, навчальний процес, домашнє завдання, розвиток творчих здібностей учнів.

Oleksandr Oleiarnyk. Integrated Course „Environment” – Challenges of the 2022/2023 Academic Year.

The article provides personal experience of working with 5th grade students during the study of the integrated course „Environment”. Examples of the development of creative abilities, the use of previously acquired knowledge of students during homework, in distance learning conditions are shown. The relevance of this research is proven.

Keywords: environment, educational process, homework, development of students' creative abilities.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. У Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті зазначено, що освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства.

Держава повинна забезпечувати:

- формування у дітей і молоді сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти й самореалізації особистості;

- підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння й упровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці [1].

Основне завдання вчителя – у процесі навчання сформувати в учнів знання, вміння та навички, які будуть потрібні їм протягом усього життя.

На початку лютого 2022 р. проходив конкурс підручників за всіма предметами для учнів майбутніх 5-х класів. Із природничих дисциплін обрано підручник «Довкілля. 5–6 класи» (інтегрований курс, авт. Григорович О. В.).

Основною метою інтегрованого курсу «Довкілля» є формування особистостей, які знають і розуміють основні закономірності живої та неживої природи, володіють певними вміннями її дослідження, виявляють допитливість, на основі здобутих знань і пізнавального досвіду усвідомлюють природничу картину світу, здатні оцінити вплив природничих наук, техніки, технологій для сталого розвитку суспільства

та можливі наслідки людської діяльності для природи, відповідально взаємодіють із навколишнім середовищем.

Обов'язковим результатом курсу є усвідомлення різноманіття методів пізнання природи, розвиток критичного мислення, природничої грамотності [2].

Під час обрання підручника враховано рекомендації та побажання вчителів молодших класів, які протягом перших чотирьох років навчання викладали дітям природничий курс «Я досліджую світ». Тому постало актуальне питання роботи з підручником як під час уроків, так і при виконанні домашнього завдання [3].

Актуальність останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цього питання та на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідженню інтерактивного навчання присвячено роботи О. Пометун, Л. Пироженка, проєктну технологію дослідили К. Баханов, В. Гузєєв, І. Єрмаков, О. Пехота, особистісно орієнтоване навчання розглядали О. Савченко, С. Подмазін.

Активізацію пізнавальної діяльності на уроках природознавства у початкових класах досліджувала Л. Кузнецова, проблемне навчання на уроках природознавства розглянуто у працях Ю. Пирогової, фундаментально проблемне навчання дослідили І. Лернер, М. Махмудов, М. Скаткін.

Формулювання цілей статті. Ураховуючи актуальність дослідження, пропонуємо розглянути роботу вчителя за інтегрованим курсом «Довкілля» з учнями 5-х класів протягом 2022/2023 навчального року.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. 24 лютого 2022 року Російська Федерація

завдала масованих ракетних ударів по Україні, розпочавши новий етап воєнних дій проти українського народу.

З метою збереження життя та здоров'я усіх учасників навчального процесу він відбувався дистанційно. 1 вересня 2022 року у Краматорському ЗЗСО № 22 з профільним навчанням імені М. М. Крупченка його було продовжено в дистанційному форматі.

Для адаптації учнів 5-х класів перші два навчальні тижні не виставлялись оцінки. З третього тижня як домашнє завдання дітям пропонувалось дати письмову відповідь на контрольні запитання, які наводились в кінці кожного параграфа, але постало нагальне питання щодо унеможливлення списування учнями відповідей один в одного.

Ще одним фактором, який суттєво вплинув на навчальний процес, стали стабілізаційні відключення світла по всій країні з метою зниження навантаження на енергетичні об'єкти. В різних областях графіки були різні за часом, як наслідок – перебої у роботі інтернет-мережі та мобільного інтернету.

Більш-менш пристосувавшись до нових графіків відключення світла, навчальний процес продовжувався, але постало розв'язання інших питань, а саме: виконання дітьми домашніх завдань таким чином, щоб унеможливити списування, розвивати при цьому критичне мислення та творчі здібності. Крім того, прийнято рішення збільшити термін для виконання та надсилання вчителю на перевірку домашнього завдання.

Наведемо приклади домашніх завдань для учнів відповідно до поставлених вище навчальних цілей. На онлайн-уроці вчитель разом з учнями розбирав усі особливості теми, будувався діалог між учителем та учнями, учитель надавав посилання на відеоматеріали з теми для учнів, які з поважних причин не змогли бути присутніми на уроці.

Під час вивчення теми «Поширені пристрої, в яких відбувається перетворення електричної енергії» як домашнє завдання запропоновано дати відповідь на запитання «На вашу думку, чи може сучасна людина прожити без електрики?». Розглядаючи тему «Людина як організа форма життя», потрібно було дати відповідь: «Як людина шкодить своєму організму, а як допомагає?». Опрацювавши на онлайн-уроці тему «Чинники середовища та пристосування організмів до умов життя», як домашнє завдання діти відповідали на запитання «Як саме ви пристосовуєтесь до зміни погодних умов? Опишіть свій досвід». При розгляді теми «Світло, поняття про світло як різновид енергії»

учитель запропонував відповісти на запитання «Що стане на нашій планеті, якщо згасне Сонце?».

Ретельно опрацювавши тему «Маса, визначення маси на терезах, одиниця вимірювання маси», діти отримали домашнє завдання, у якому потрібно було провести розрахунки власної маси тіла, якщо б учень знаходився на різних планетах Сонячної системи, як-от: Меркурій, Венера, Марс, Юпітер тощо (на уроці вчитель детально дав поняття учням з методики таких розрахунків).

Розгляд теми «Час. Поняття про час, визначення астрономічного часу своєї місцевості»: учням запропоновано написати, як саме вони навчилися користуватися годинником та календарем.

Вивчивши тему «Лісові пожежі, їх небезпека, гасіння, запобігання, завдання», дітям запропоновано перегляд відео за посиланням, а в зошиті треба було написати власне бачення вирішення проблеми.

Після вивчення теми «Головні сільськогосподарські культури України» у домашньому завданні діти розписували свій досвід вирощування або догляду за рослинами; багато з них наводили приклад вирощування квасолі у 4 класі. Причому деякі з учнів в описі наводили кумедні історії, які відбулися з їхньою пророщеною квасолиною, хтось описував свій догляд за кімнатними рослинами, хтось про роботу на городі тощо.

Вважаємо, що вищенаведені завдання під час вивчення інтегрованого курсу «Довкілля» надали учням можливість використати раніше набуті знання, розвивати критичне мислення, навички самостійної роботи, вміння висловлювати власну думку та відстоювати її.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок. Звичайно, учитель очікує від учнів високих результатів у навчанні, відповідальності під час виконання домашніх завдань, прояву творчих здібностей, уміння критично мислити, використання раніше набутих знань тощо.

Наведений вище приклад роботи вчителя не може на всі сто відсотків дати високі результати навчання, але дозволив у реаліях 2022/2023 навчального року, через постійну загрозу життю учасникам навчального процесу, відключення світла та відсутності інтернет-зв'язку розвивати творчі здібності учнів, унеможливити списування, заохочувати до навчання, досліджень з використанням раніше отриманих знань, умінь і навичок, висловлювати власну думку та відстоювати її, вміти слухати інших учнів та поважати їхню думку.

Використані джерела

1. Указ Президента України про Національну доктрину розвитку освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
2. Довкілля (інтегрований курс). 5–6 класи. (Григорович О. В.). URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/85258>
3. Григорович О. В. Довкілля : підруч. інтегрованого курсу для 5 кл. закл. заг. серед. освіти. Харків : Ранок, 2022. 167 с.